

Innst. S. nr. 138

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:139 (2001-2002)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Sylvia Brustad om å legge til rette for at strømkunder over hele landet får tilbud om toveiskommunikasjon mellom strømkunde, strømleverandør og nettselskap

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at strømkunder over hele landet får tilbud om toveiskommunikasjon mellom strømkunde, strømleverandør og nettselskap. Dette for at de selv kan være med å påvirke strømregninga, og det er også et bidrag for å bedre effektsituasjonen."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, og fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Rahm, vil understreke at toveiskommunikasjon må være et tilbud til strømkundene, og ikke et pålegg. En frivillig ordning med differensiert prising kan være et viktig incitament til at kundene handler på et riktig tidspunkt, samtidig som det vil gi fordeler til nettselskaper og leverandører i form av utjevnet effekt.

Flertallet viser til at en eventuell innføring av toveiskommunikasjon, som en frivillig ordning, vil medføre kostnader. Det er imidlertid på dette tidspunkt ikke avklart hvorledes disse kostnader skal fordeles. Stortinget må derfor få seg forelagt ulike modeller for

en kostnadsfordeling der en tar hensyn til hvem som har fordeler av ordningen.

Flertallet foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med den varslede gjennomgangen av nett-tariffene, vurdere ulike modeller for finansiering av en frivillig ordning med toveiskommunikasjon mellom strømkunde, leverandør og nettselskap."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, stiller seg positive til en sterkere satsing på utbygging av toveiskommunikasjon i strømmettet. En sterkere satsing på toveiskommunikasjon har mange fordeler. I tillegg til å være arbeidssparende for strømkundene, vil også utstyret som gjør det mulig å fjernavlese forbruket gjøre det enklere å innføre ulike modeller for differensiert prising av strøm, slik man eksempelvis har både i Nederland, Italia og i USA. Toveiskommunikasjon gir også muligheter for å redusere effekttoppene. Eksempelvis kan nettselskapene koble ut varmtvannsberedere som alternativ til mørklegging ved unormalt høye effekttopper. I tillegg kan en slik styring av maksimallastene spare nettselskapene for kostnader til investeringer i forsterkning av nettet.

USA og Italia er trolig de landene som har kommet lengst i utbyggingen av toveiskommunikasjon i strømmettet. Ifølge NVE er dette allerede utbygd til 1,6 millioner kunder i Italia, og det er et mål at alle de 30 millioner kundene skal ha toveiskommunikasjon innen 2005. Til sammenligning er det ifølge NVE kun 34 448 av målepunktene i strømmettet i Norge, eller 1,3 pst., som har toveiskommunikasjon i dag. I tillegg er det konkrete planer for utbygging av toveiskommunikasjon til 123 479 (4,8 pst.) av målepunktene innen 2010.

Disse medlemmer vil påpeke at dette illustrerer behovet for at det utarbeides en nasjonal strategi for utbygging av toveiskommunikasjon i strømmettet, med mer ambisiøse mål enn det som eksisterende planer legger opp til.

Disse medlemmer viser til at alle landets forbrukere bør få tilbud om dette slik at de selv i større grad kan påvirke sin egen strømregning. På denne måten får alle anledning til å ha et smartere strømforbruk.

Komiteen viser til at NVE i forbindelse med et prosjekt som ledes av EBL-Kompetanse og som utføres av SINTEF, har økt inntektsrammene for Buskerud Kraftnett og Skagerrak Nett slik at de får dekket investerings- og driftskostnader for toveiskommunikasjon til 5 000 målepunkt hver. Før dette prosjektet er ferdig, vil imidlertid ikke NVE vurdere å gi økt inntektsramme til noen andre nettselskaper. Utover dette finnes det i dag ingen støtteordninger knyttet til utbygging av toveiskommunikasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil på denne bakgrunn be Regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan dette kan finansieres i forbindelse med saken om nett-tariffene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for tilrettelegging av utbygging av toveiskommunikasjon i strømmettet over hele landet mellom strømkunde, strømleverandør og nettselskap, og ber

Regjeringen komme tilbake med forslag til finansiering i saken om nett-tariffene."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for tilrettelegging av utbygging av toveiskommunikasjon i strømmettet over hele landet mellom strømkunde, strømleverandør og nettselskap, og ber Regjeringen komme tilbake med forslag til finansiering i saken om nett-tariffene.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Dokument nr. 8:139 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentant Sylvia Brustad om å legge til rette for at strømkunder over hele landet får tilbud om toveiskommunikasjon mellom strømkunde, strømleverandør og nettselskap - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med den varslede gjennomgangen av nett-tariffene, vurdere forslag om ulike modeller for finansiering av en frivillig ordning med toveiskommunikasjon mellom strømkunde, leverandør og nettselskap.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 20. februar 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Ingvild Vaggen Malvik
ordfører

Øyvind Vaksdal
sekretær

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 10. desember 2002

Angående Dokument nr. 8:139 (2001-2002)

Jeg viser til Energi- og miljøkomiteens oversendelse av Dokument nr. 8:139 (2001-2002) hvor stortingsrepresentant Sylvia Brustad fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at strømkunder over hele landet får tilbud om toveiskommunikasjon mellom strømkunde, strømleverandør og nettselskap. Dette for at de selv kan være med å påvirke strømrregninga, og det er også et bidrag for å bedre effektsituasjonen."

Toveiskommunikasjon

I det framlagte forslaget er det lagt vekt på at fleksibiliteten på sluttbrukersiden bør stimuleres, og at strømkunder må få mulighet til å ha et "smartere strømforbruk" dersom de selv ønsker det. Nettselskapene vil da slippe å bygge ut sine overføringsanlegg for å ta hånd om forbrukstopper, og kraftverkene kan klare å produsere nok kraft i de kritiske periodene.

Sluttbrukerfleksibilitet

Energi- og effektbalansen i Norge og Norden blir stadig strammere. I arbeidet med å sikre effektbalansen, har departementet lagt vekt på at markedsmessige tiltak skal benyttes. Et viktig virkemiddel i denne sammenheng er et effektivt og fleksibelt sluttbrukermarked.

Sluttbrukertiltak kan enten være beviste endringer fra forbruker, eller laststyring fra nettselskapet. Sluttbrukeren kan motiveres til å spare penger ved å endre sitt forbruksmønster, og nettselskapet kan spare kostnader ved å inngå avtaler med enkeltkunder om utkobling av forbruk ut fra nettmessige behov. Videre kan systemansvarlig benytte sluttbrukertiltak for å få tilgang til nye effektreserver for å sikre den momentane effektbalansen, jf. Statnetts opsjonsmarked for effekt der store sluttbrukere utgjør en viktig del av effektreserven.

Sluttbrukerens fleksibilitet kan bli bedre dersom de får hyppigere signal om kostnadene ved sitt forbruk av kraft. Ved å ta i bruk toveiskommunikasjon legges det til rette for økt fleksibilitet hos sluttbruker. Dette kan bidra til å sikre effektbalansen. Departementet legger vekt på at de sluttbrukertiltak som iverksettes er effektive.

Gjeldende regulering av måling og avregning

Gode og kostnadseffektive tekniske løsninger for laststyring, måling og avregning er viktig for et effektivt sluttbrukermarked. Dette er forhold som er regulert gjennom NVEs forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netjtjenester.

For sluttbrukere med forventet årlig forbruk over 400 000 kWh er det i dag krav om timemåling. Dette kravet omfatter om lag 50 000 kunder som står for om lag 50 pst. av samlet norsk kraftforbruk. Fra og med 1.1.2004 skal alle kunder med forventet årlig forbruk over 100 000 kWh timemåles. Til sammen vil da om lag 85 000 kunder som forbruker om lag 60 pst. av kraften i Norge være timemålt.

Totalt er det om lag 2,5 mill. målepunkt i Norge. Forskriftskravet fra 2004 dekker således 3,4 pst. av sluttbrukerne som står for hele 60 pst. av det samlede strømforbruket. Alle sluttbrukere kan imidlertid kreve timemåling. Dersom sluttbruker krever dette kan nettselskapet kreve at sluttbruker selv dekker merkostnadene forbundet med dette. Det understrekes at timemåling i seg selv ikke gir mulighet til laststyring, noe toveiskommunikasjon kan gi.

Mulige gevinster ved toveiskommunikasjon

Bruk av toveiskommunikasjon legger til rette for økt fleksibilitet i forbruket slik at effekttoppene kan reduseres. Dette kan gi samfunnsøkonomiske gevinster blant annet i form av redusert investeringsbehov i ny produksjon og nett, samtidig som faren for tvangsutkobling reduseres.

Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til den samlede nytte toveiskommunikasjon kan gi for samfunnet. Usikkerheten er knyttet til fremtidige kostnader ved utbygging av toveiskommunikasjon og hvilken nytte utbygging av teknologien vil gi, for eksempel i hvilken grad sluttbrukerne vil benytte seg av muligheter som teknologien gir. At sluttbrukere kan motta prissignaler og tilpasse seg deretter, innebærer ikke nødvendigvis at de faktisk vil gjøre det. For at sluttbruker skal ha incentiver til å endre sitt forbruksmønster, for å avhjelpe effektsituasjonen, må han knytte seg opp mot en kraftleverandør som avregner kraftsalget time for time.

Det må derfor vurderes nærmere hvilken nytte teknologien kan gi for å bedre effektbalansen gjennom prissignaler og utkoblingsmuligheter, og bedre utnyttelse av overføringsnettet gjennom innføring av differensierte overføringstariffer. For å vurdere nærmere de mulige gevinstene bruk av toveiskommunikasjon kan gi, har NVE satt i gang et prosjekt for å kartlegge utbredelsen av toveiskommunikasjon i den norske kraftbransjen samt hvilke erfaringer de nettselskap og kraftleverandører som har tatt i bruk teknologiene har gjort så langt. Prosjektet skal være ferdig første kvartal 2003.

I tillegg er NVE engasjert i et større prosjekt der flere aktører deltar, og som ledes av EBL-Kompetanse, om forbrukerfleksibilitet ved effektiv bruk av IKT. Prosjektet som skal være ferdig sommeren 2004, har fokus på å øke sluttbrukerfleksibiliteten i knapphetsperioder for energi og effekt ved å:

- fremskaffe beslutningsgrunnlag og foreslå rammebetingelser for en prioritert utbygging av infrastruktur basert på fremtidens IKT-løsninger, og
- utvikle, teste og evaluere ulike tiltak, basert på IKT som stimulerer fleksibilitet i forbruk med utgangspunkt i nettleie, kraftpris og nye markedsløsninger.

Resultatene fra disse prosjektene vil være viktige i den videre vurderingen av om innføring av timemåling og toveiskommunikasjon kan være samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Departementets vurdering

Departementet er positive til økt bruk av toveiskommunikasjon, og legger til grunn at utbredelsen vil øke etter som teknologien blir rimeligere og aktørene blir bedre kjent med den mulighet og gevinst den kan gi.

Departementet viser til omtalen av toveiskommunikasjon i St.prp. nr. 1 (2000-2001) der det blant annet heter følgende:

"Etter departementets vurdering er det imidlertid ikke hensiktsmessig med pålegg eller andre myndighetsbestemte tiltak for å framskynde installasjon av toveiskommunikasjon hos aktørene i kraftmarkedet. Implementering av slik teknologi er i dag forbundet med til dels betydelige kostnader. Det antas imidlertid at kostnadene vil reduseres over tid. Departementet legger derfor til grunn at aktørene i kraftmarkedet selv investerer i toveiskommunikasjon når dette er lønnsomt for den enkelte, og at bruken av slik teknologi vil øke etter hvert som løsningene bedres og kostnadene reduseres."

Etter departementets vurdering er det fortsatt så stor usikkerhet knyttet til samfunnsøkonomiske kost-nytte-

vurderinger av toveiskommunikasjon at det ikke kan anses som hensiktsmessig å innføre krav eller iverksette andre tiltak for å stimulere til utbygging. Det skjer en stadig utvikling innen teknologi og priser for toveiskommunikasjon, og den samfunnsmessige nytten ved innføring av teknologien endres tilsvarende. Myndighetene vil følge utviklingen framover og vurdere om økt bruk av toveiskommunikasjon kan være samfunnsøkonomisk lønnsomt. I denne sammenheng vil resultatene fra de tidligere nevnte prosjektene være viktig.

Etter departementets vurdering legger dagens reguleringer til rette for at aktørene vil installere toveiskommunikasjon dersom de finner det lønnsomt. Inntektsrammereguleringen av nettvirksomheten motiverer til kostnadseffektiv drift. De vil si at ved knapphet på overføringskapasitet vil nettselskapene vurdere investeringer i overføringsnett opp mot andre alternativer, herunder installering av toveiskommunikasjon, og vil velge å investere i det tiltaket som framstår som mest lønnsomt. Nettselskapene kan derfor enten alene eller i samarbeid med sluttbrukere, kraftleverandør eller systemansvarlig ta i bruk toveiskommunikasjon dersom de samlet sett finner det lønnsomt. Årsaken til at toveiskommunikasjon ikke er mer utbygd er at det foreløpig er kostbart, samtidig som det er knyttet stor usikkerhet til kostnader og nytten.

Myndighetenes oppgave i den videre utviklingen av toveiskommunikasjon er å sørge for rammebetingelser som gir incentiver til rasjonelle løsninger. Den direkte kontakten med sluttbrukerne er det imidlertid først og fremst den lokale netteier og kundens kraftleverandør som vil ha.